

Hoofdstuk 18	2
1. <i>De economische kringloop en de wet van Say</i>	2
2. <i>Het belang van geld</i>	3
3. <i>Informatie-en coördinatieproblemen</i>	4
4. <i>Van Keynes naar de klassieken en terug</i>	4
Hoofdstuk 19	5
1. <i>Het bruto binnenlands product</i>	5
2. <i>Het nationaal inkomen</i>	7
3. <i>De betalingsbalans</i>	8
Hoofdstuk 20	9
1. <i>Nominaal en reël bbp</i>	9
2. <i>De link tussen nominaal en reël bbp: de bbp deflator</i>	9
3. <i>Van niveau naar groei</i>	10
4. <i>Groeicijfers als bril op wereld en geschiedenis</i>	10
5. <i>De outputkloof en conjunctuur</i>	10
6. <i>Inflatie en nominale groei</i>	11
7. <i>Groei van het bbp en welvaart</i>	11
Hoofdstuk 24	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Hoofdstuk 21	12
1. <i>Waarom gebruiken we geld?</i>	12
2. <i>Wat gebruiken we als geld?</i>	12
3. <i>De basismechanismen van geldcreatie</i>	13
4. <i>Het aanbod van geld</i>	13
5. <i>De vraag naar geld</i>	15
Hoofdstuk 25	16
1. <i>De IS-curve</i>	17
2. <i>De LM-curve</i>	17
3. <i>Het evenwicht in het IS-LM schema</i>	17
Hoofdstuk 26	18
1. <i>Specifieke kenmerken van de arbeidsmarkt</i>	18
2. <i>Evenwicht op de arbeidsmarkt met vakbonden en prijszetters</i>	19

Hoofdstuk 18

Micro-economie: analyse op basis van gedrag individuele economische agenten

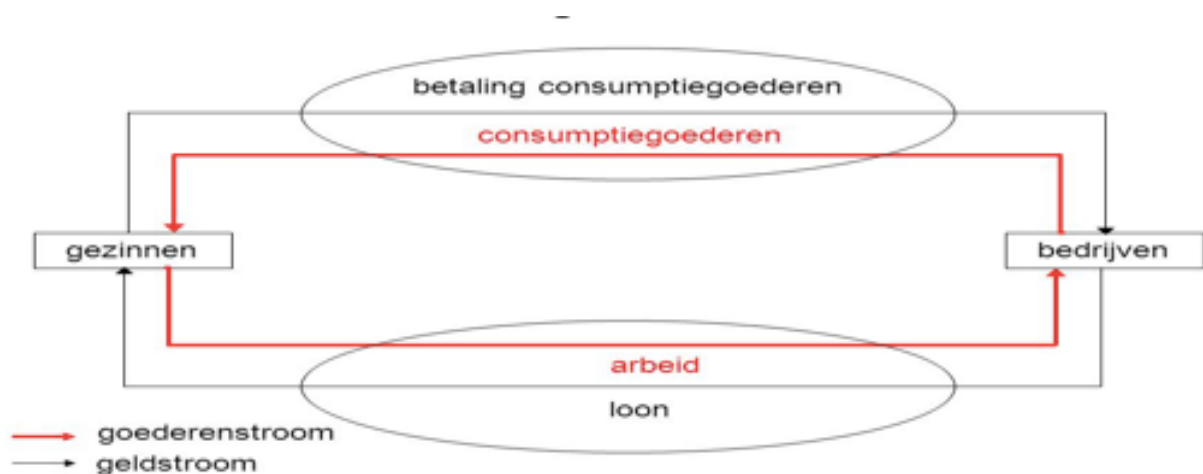
- bv marktvraag: optelling vraag individuele agenten
- beperkt tot analyse van 1 markt

Macro-economie: analyse van groter geheel

- bv economische activiteit, totale tewerkstelling/werkloosheid

Macro-economie is niet de optelsom van wat er gebeurt op micro-economisch vlak.
Hier zijn 3 redenen voor

1. De economische kringloop en de wet van Say

Twee markten:

- Markt van goederen en diensten (reële stroom)

Totale waarde transacties= $PQ = \sum_{i=1}^N p_i q_i$ ¹

- Markt van productiefactoren

De totale opbrengste PQ wordt gebruikt om productiefactoren mee uit te betalen
→ gezinnen krijgen loon → kopen goederen/diensten of ze sparen

→ Belangrijk verband tussen deze twee markten

Micro economisch: prijsstijging resulteert in dalende vraag

Macro economisch: prijsstijging van alle goederen zorgt voor een hoger loon waarmee ze duurdere producten kunnen kopen

→ optellen micro-economische effecten niet voldoende!

Verband productie en inkomen

¹ Bij N verschillende goederen en diensten

→ Wet van Say: de productiestroom PQ vloeit volledig terug in de vorm van vraag naar goederen en diensten²: 'Elk aanbod creëert zijn eigen vraag'

Lekken: bv mensen sparen of kopen goederen in het buitenland

→ deel van inkomen wordt onttrokken van de kringloop van goederen en diensten

→ macro-economisch onevenwicht

2. Het belang van geld

Stroomvariabele (*flow*): Een variabele die gemeten is als een hoeveelheid per tijdseenheid (Cf. voorraadvariabele).

Voorraad(-variabele) (*stock*): Een variabele gemeten als een hoeveelheid op een bepaald punt in de tijd (Cf. stroomvariabele).

Elke transactie gebeurt met geld

→ kringloop van goederen en diensten beantwoord de kringloop van geld

M= hoeveelheid geld die circuleert in kringloop

→ voorraadvariabele

V= omloopssnelheid: aantal transacties dat er met een geldeenheid gebeurt gedurende een bepaalde periode

M*V= som van alle transacties waarbij geld geruild wordt

→ stroomvariabele

P*Q= geldwaarde van de productie: stroom van goederen en diensten gedurende een bepaalde periode

→ stroomvariabele

Identiteit van Fischer: $P \cdot Q = M \cdot V$

'De nominale waarde³ van de stroom van goederen en diensten moet op elk ogenblik gelijk zijn aan de geldstroom die gebruikt wordt voor de transacties ervan'

Deze identiteit is nog een voorbeeld waarom macro economie niet de optelling van micro economie is: er kunnen bv storingen optreden in het geldcircuit die gevolgen hebben op de goederenstroom

→ dit wordt in de micro-economie niet in de analyse betrokken

² ervan uitgaande dat niemand spaart

³ waarde die vermeld staat op de munt

3. Informatie-en coördinatieproblemen

In macro economie komen we vaak terecht in situatie waar coördinatiemechanisme niet goed functioneert door een informatieprobleem (bv. Onvolmaakte mededinging)

Twee voorbeelden van coördinatieproblemen:

- *Investerings*

Bedrijven doen investeringen (nieuwe machines, gebouwen) als ze verwachten dat de vraag naar hun product gaat stijgen

Dit is echter moeilijk te voorspellen: coördinatieprobleem!

- bedrijven kijken naar elkaar
- bedrijf A investeert veel, bedrijf B volgt
- ontstaan investeringsboom

Deze investeringsboom heeft zelfvoedend karakter

→ laag van optimisme → veel productie → optimisten hadden gelijk optimistisch te zijn

Animal spirits: vlagen van pessimisme en optimisme

→ liggen aan de basis van cyclische bewegingen van de productie

- *Spaarders*

Ook het spaargedrag wordt heel sterk beïnvloed door verwachtingen over toekomst

Spaarparadox: sparen door consumptie te verminderen → afname vraag → minder productie van goederen en diensten → uit de kringloop volgt dat inkomen gezinnen dalen → ze kunnen minder sparen → falend coördinatie van gedrag spaarders

Er is ook hier een zelfvoedend effect: pessimisme → dalend inkomen → pessimisme wordt bevestigd

4. Van Keynes naar de klassieken en terug

Keynes: verzette zich tegen micro-economische visie van perfecte mededinging van de klassieke economen

- geboorte macro-economische visie
- zijn visie: overheden moeten in tijden van crisis zelf meer besteden aan consumptie-en investeringsgoederen → productie ↑ → optimisme neemt over

Keynes: er kunnen fenomenen ontstaan die het evenwicht belemmeren, en als het evenwicht dan toch hersteld is, kan dit gepaard gaan met permanente werkloosheid

Rond jaren 70: ideeën van Keynes verworpen: macro-economie werd weer optelsom van micro-economische fenomenen: er is geen plaats voor coördinatieproblemen die leiden tot spaarparadox

Rond jaren 90: nieuw-keynesiaanse modellen met meer werkelijkheidsgehalte

Crisis in 2007: vlagen van optimisme/pessimisme → kenyesiaanse animal spirits bieden een grote verklaringskracht → opnieuw visie die belang hecht aan coördinatieproblemen

Hoofdstuk 19

Al in de negentiende eeuw was men er zich van bewust dat er schommelingen in de economische activiteit waren, men had gewoon geen denkkader om dit te bestuderen, laat staan de methodologie om de statistieken te verzamelen.

Met de opkomst van macro-economisch denkkader en het statistisch apparaat, kan men nu de economische activiteit wel meten aan de hand van de nationale rekeningen.

Nationale rekeningen: hiermee berekent men de productie, bestedingen en inkomen binnen een economie gedurende een bepaalde periode

Nationale boekhouding: heeft zeer grote actieradius, met heel complexe grootheden
→ baseert zich vaak op basis van steekproeven, schattingen, gissingen

⇔ echt boekhouding: exact

1. Het bruto binnenlands product

Bruto binnenlands product= de totale waarde van wat er binnen een economie gedurende een bepaalde periode geproduceerd wordt

- Territoriaal (land of regio (regionaal bbp))
- Periode (gedurende een semester/jaar/... bbp meten)
- Uiteenlopende goederen en diensten (we tellen hiervan de geldwaarde op)
- Onderscheid finale- en intermediaire goederen: dubbeltellingen vermijden
 - enkel de toegevoegde waarden in rekening brengen
 - enkel de waarde van de finale goederen⁴ in rekening brengen

⇔ Netto binnenlands product= bbp- afschrijvingen kapitaal (wegen, fabrieksgebouwen,...)

Er zijn drie manieren om hetzelfde bbp een waarde te geven

- 1) Productiebenadering: som van alle toegevoegde waarden binnen een economie
→ dubbeltellingen vermijden (bv. Tarwe, meel, brood)
 - Btw onderneming = marktwaarde(verkochte + niet verkochte producten)*hoeveelheid- betalingen aan andere ondernemingen (leveringen,...)
 - Btw overheid: bv wegen, diensten, berekening is echter moeilijk, want niet verkocht aan marktwaarde (bv. Private goederen worden gratis aangeboden)

⁴ eindgebruiker: bv auto bij autohandel

- toegevoegde waarde= lonen die overheid uitbetaalt (want overheid heeft in principe geen bruto-exploitatatieoverschot)
- Btw gezinnen: houden we grotendeels buiten beschouwing, enkel toegekende huur (kadastraal inkomen) wordt bijgerekent

Doordat het BBP in principe niet meer is dan de optelling van al deze toegevoegde waarden, is het makkelijk om het bbp op te splitsen naar de sectoren waarin de bruto toegevoegde waarde tot stand komt. We merken op:

- landbouw klein aandeel
- sterke desindustrialisering
- tertialisering: belang dienstensector neemt toe

2) Bestedingsbenadering: waarde binnelandse vraag + export – import

Dubbeltellingen vermijden door enkel finale goederen te betrekken

- worden opgesplitst in consumptiegoederen (C+G) en investeringsgoederen (I)
 - Overheden consumeren hun eigen productie: bv verkeersveiligheid wordt deels geconsumeerd door gezinnen, maar wordt ook als intermediaire input gebruikt door bedrijven → nationale boekhouder maakt onderscheid niet, en doet alsof overheden eigen productie consumeren

- Investerings: bedrijven (vaste kapitaalvorming (bruto- en nettoinvesteringen) + voorraadwijzigingen), gezinnen (huis kopen), overheden (infrastructuurwerken)

$$BBP^{best} = C + G + I + E - Z(import)$$

Binnenlandse vraag

netto-export

- E-Z= netto-export= indicator voor openheid economie
- ## 3) Inkomensbenadering: gerealiseerde toegevoegde waarde wordt terug uitgekeerd aan de eigenaars van de productiefactoren
- optelling verschillende factorvergoedingen (lonen, landeigenaar,...)

Deze benadering kunnen we samenvatten als

$$BBP^{ink} = Y_{arb} + Y_{ven} + T_{ind}$$

Waarbij

- Y_{arb} = het inkomen uit arbeid
- Y_{ven} = het bruto – exploitatieoverschot (vermogensinkomen zoals intresten, dividenden) + gemengd inkomen (inkomens waarvan het onderscheid tussen arbeids- en kapitaalinkomen niet kan gemaakt worden)
- T_{ind} = netto indirecte belastingen (dit moet erbij geteld worden, aangezien enkel wat van het BBP overblijft na aftrek van T_{ind} wordt uitgekeerd als factorvergoeding)

2. Het nationaal inkomen

“Het inkomen waarover de inwoners van dat grondgebied beschiken”

<-> “Het inkomen dat op een bepaald grondgebied geproduceerd wordt” (BBP)

Het bruto nationaal inkomen

$$BNI = BBP + (FIB_{in} - FIB_{uit}) = BBP + NFIB$$

Inkomende factorinkomens kan zowel arbeids (bv man die in Nederland werkt en inkomen in België ontvangt) -als vermogensinkomen (bv dividenden uit Amerikaans bedrijf)

Het netto nationaal inkomen

$$NNI = BBP + NFIB - Dep$$

Het netto nationaal beschikbaar inkomen

$$NNBI = BBP + NFIB - Dep + NTRA$$

Met NTRA= het verschil tussen inkomende transfers (bv. Internationale overdrachten tussen gezinnen en bedrijven) en uitgaande transfers (bv boete van de overheid aan de VN)

Wanneer we herschrijven, geeft dit

$$NNBI = (C + G + I_{netto}) + (E - Z + NFIB + NTRA) \quad (2.1)$$

Waarbij we definiëren dat $LR = E - Z + NFIB + NTRA$

Als we (2.1) herschrijven

$$LR = NNBI - (C + G + I_{netto})$$

Uit (2.1) zien we dat een land waarvan het NNBI niet volstaat om de netto binnenlandse vraag te financieren, een negatief saldo op de lopende rekening heeft. Het besteed dus meer dan zijn inkomen.

Een land met een overschot op zijn lopende rekening, zal zijn overschot investeren in buitenlandse activa en financiert zo het tekort van anderen.

→ elke transactie op de lopende rekening van een land wordt omgekeerd geboekt op de lopende rekening van een ander land

→ som van de saldi op de lopende rekening van alle landen ter wereld samen = 0

Het nationale sparen

= het niet-geconsumeerde deel van het nnbi

$$S = NNBI - C - G$$

Dit kan verder opgesplitst worden in het publieke en private sparen

- Het publieke sparen

$$\rightarrow S_{pub} = T - G$$

→ Verschil tussen het beschikbaar overheidsinkomen en de overheidsconsumptie

- *Het private sparen*

$$\rightarrow S_{pri} = NNBI - T - C$$

→ Verschil tussen het privaat beschikbaar inkomen en de private consumptie

zie p 571-572 voor verband sparen-investeringen

3. De betalingsbalans

In de betalingsbalans wordt de waarde van economische transacties geregistreerd die gedurende een gegeven jaar plaatsvinden tussen een land en de rest van de wereld. We onderscheiden 3 horizontale rubrieken (rekeningen die de oorsprong en de aanwending van de middelen registreren)

a) De lopende rekening

→ export/import van goederen en diensten (bv toerisme, transport)

→ internationale stromen van factorvergoedingen (primaire inkomens: arbeidsinkomens, vermogensinkomens// secundaire inkomens: transfer)

b) De kapitaalrekening

→ Aankoop/verkoop van niet geproduceerde niet-financiële activa (logo's, merknamen) + vermogensoverdrachten (schuldkwijtscheldingen, buitenlander die naar België emigreert met buitenlands spaarboekje...)

c) De financiële rekening

→ Verandering van tegoeden/verplichtingen van overheden, financiële instellingen, bedrijven en particulieren tov het buitenland

→ directe investeringen, portefeuille-investeringen, overig financieel verkeer en reserve-activa van de nationale bank

Hoofdstuk 20

1. Nominaal en reël bbp

Nominaal bbp

= bbp tegen lopende prijzen = $Y_t = \sum_i p_i^t q_i^t$

→ Met deze maatstaf weten we niet of verandering in bbp te wijten is aan veranderingen in de prijzen, hoeveelheden, of allebij

Reël bbp

We prikken de prijzen vast op een bepaald basisjaar en berekenen hieruit voor alle jaren het bbp

→ betere maatstaf, want voor veranderingen in bbp zijn we geïnteresseerd in de verandering in *hoeveelheid* diensten en goederen die tot stand zijn gebracht

= $Q_t = \sum_i p_i^0 q_i^t$

2. De link tussen nominaal en reël bbp: de bbp deflator

Bbp deflator= een prijsindex die iets zegt over de prijsevolutie

$$P_t = \frac{Y_t}{Q_t} = \frac{\sum_i p_i^t q_i^t}{\sum_i p_i^0 q_i^t}$$

→ berekent het gewogen gemiddelde van de prijsveranderingen van alle individuele goederen

→ dit is een Paasche-index, aangezien de gewichten mee met de tijd evolueren

Laspeyres-index: er worden gewichten gebruikt die worden vastgelegd in een bepaald basisjaar

$$P_t^{LASP} = \frac{\sum_i p_i^t q_i^0}{\sum_i p_i^0 q_i^0}$$

Bv. CPI (indexkort) die de prijsverandering van een vaste korf goederen en diensren die de overheid voldoende belangrijk vindt vastlegt

Berekening CPI:

of
$$CPI_t = \sum_i \left(w_i^0 * \frac{p_i^t}{p_i^0} \right) * 100$$

$$CPI_t = \frac{\sum_i p_i^t q_i^0}{\sum_i p_i^0 q_i^0} * 100$$

De hoeveelheidsindex is de index die twee nominale bbps uit verschillende jaren vergelijkt
= het product van de Paasche-prijsindex en de hoeveekheidsindex Q

Toepassingen:

Gezondheidsindex: prijsindexcijfer waarbij er geen rekening wordt gehouden met de prijsontwikkeling van tabak, alcohol, benzine,...

Spilindex: wanneer de gezondheidsindex de spilindex overschiedt komt er een automatische loonindexering

3. Van niveau naar groei

Absolute toename in reël bbp = $Q_t - Q_{t-1}$

→ niet interessant om evolutie in BBP voor te stellen, want toename van 4 miljard in België is niet hetzelfde als een toename van 4 miljard in de VSA

Relatieve toename bbp

$$g_t = \frac{\Delta Q_t}{Q_{t-1}} \times 100$$

→ jaarlijks groeicijfer

Reële groei (groei in reël bbp) <-> nominale groei (...)

$$\text{Indexcijfer} = \frac{Q_t}{Q_{t-1}} \times 100 = 100 + g_t$$

→ dit is een indexcijfer met basis 100, Peru is een indexcijfer met basis 1

Groeiproces kan worden voorgesteld als

$$Q(t) = Q_0 e^{gt}$$

of dus

$$\ln(Q(t)) = \ln(Q_0) + gt$$

Dit heet de trendgroei

4. Groeicijfers als bril op wereld en geschiedenis

Groeivoet in subperiodes van de geschiedenis varieert veel

→ wereldoorlogen, beurscrash,... zorgen voor een daling van de groeivoet

→ kenmerkend voor deze periodes: onderbenutte productiemogelijkheden (hoge werkloosheid in combinatie met fabrieken die stil liggen)

Recessie: wanneer de negatieve groei minstens twee kwartalen aanhoudt

5. De outputkloof en conjunctuur

Het bbp dat bereikt zou zijn geweest als de groei op haar langetermijngemiddelde was gebleven = potentieel bbp

Men kan conjunctuurschommelingen bestuderen door het trend bbp te vergelijken met het feitelijk bbp

→ het verschil daartussen is de outputkloof

→ feitelijk bbp > trend bbp: hoogconjunctuur

- Lage werkloosheid, groeiende internationale handel
- feitelijk bbp < trend bbp: laagconjunctuur
- Hoge werkloosheid, dalende internationale handel

6. Inflatie en nominale groei

Verband inflatie en groei:

$$g_t^N \cong \pi_t + g_t$$

Dit verband geeft weer hoe misleidend nominale groeivoeten kunnen zijn bij hoge inflatie

Deflatie = als de inflatie negatief is

Stagflatie = hoge inflatie en lagereële groei

7. Groei van het bbp en welvaart

Ppp correctie = uitfiltering van internationale prijsverschillen

→ ppp = koopkrachtpariteit

→ maatstaven in nationale boekhouding enkel handig voor welvaartsmaatstaf als ze uitgedrukt zijn in koopkrachtpariteiten

De beste maatstaf voor welvaart is bni/capita (bruto nationaal inkomen) (zie p 603 waarom)

→ nog altijd niet perfect:

- Sommige goederen en diensten worden niet in rekening gebracht (zwartwerk, huisteelt,...)
- Sommige goederen diensten worden wel in rekening gebracht, maar zijn niet welvaartsverhogend (bv ongevallen,...)
- Wordt geen rekening gehouden met verdeling, milieu,...
- Er wordt geen rekening gehouden met het arbeid dat is geïnvesteerd voor een bepaald bbp te behalen (nogthans, afweging arbeid/vrije tijd? → als land B hetzelfde bbp heeft als A, maar minder (vrijwillige (cfr werkloosheid)) vrije tijd, is land A welvarender)

HDI (human development index) is een alternatieve welvaartsindicator van de Verenigde Naties

→ naast bbp/capita in ppp ook levensverwachting, scholingsraad,... in de welvaartsmeting

Hoofdstuk 21

1. Waarom gebruiken we geld?

1) Als waardemeter

Bv. Bioscoopticket 7 euro $\leftrightarrow$ boek van 20 euro

2) Als algemeen aanvaard ruilmiddel

Vroeger: directe ruil: 1 transactie: goed A tegen goed B

Nu: ruil adhv geld: 2 transacties: goed A geruild voor geld, geld voor goed B

3) Als beleggingsmiddel

Gebruiken om koopkracht te verplaatsen naar later tijdstip

2. Wat gebruiken we als geld?

- Goederengeld

Een goed dat dient als algemeen aanvaard ruilmiddel

Voorwaarden

→ duurzaam

→ deelbaar zonder waardeverlies

Bv. Gouden munten in de middeleeuwen

- Geldhoeveelheid in enge zin (M_1)

Bestaat uit 2 componenten

→ Chartaal geld: bankbiljetten en munten uitgegeven door ECB

→ Giraal geld: alle zichtdeposito's

- Geldhoeveelheid in ruime zin (M_3)

Bestaat uit 3 componenten

→ Chartaal geld

→ Giraal geld

→ Quasigeld : spaarboekjes + termijndepositos (≤ 2 jaar) + sommige KT-activa)

Evolutie van geldhoeveelheid

- Inkrimping chartaal geld, stijging aandeel giraal geld
- Component quasigeld gedaald sinds 2008 (door steeds dalende rentevoeten, vertrouwensbreuk)

Internationaal geld

Er is nood voor een internationaal algemeen aanvaarde rekeneenheid en daarmee overeenstemmend ruilmiddel, maar geen wereldregering → moeilijk

(Eurodollarmarkt: leningen in dollars toegestaan door Amerikaanse, Europese, Japanse en andere banken buiten de VS)

Voorwaarden voor internationale geldeenheid: het land moet

- Politiek stabiel zijn
- Voldoende economisch belangrijk zijn

→ bv pond, euro, dollar

Speciale Trekkingsrechten (STR): gewogen gemiddelde van de dollar, pond sterling, euro en yen

→ wordt niet veel gebruikt

3. De basismechanismen van geldcreatie

Zie boek (uitleg geldcreatie)

Geldbasis

$$MB = CP + R$$

Geldhoeveelheid

$$M = CP + D$$

Geldbasismultiplicator

$$mm = \frac{M}{MB} = \frac{CP + D}{CP + R} = \frac{c + 1}{c + r}$$

met $c = \frac{CP}{D}$
 $r = \frac{R}{D}$

4. Het aanbod van geld

Er zijn 3 partijen die invloed hebben op de gelhoeveelheid:

a) De rol van het publiek in de geldcreatie

De banken kunnen meer giraal geld creëren, naarmate het publiek minder chartaal geld willen houden, dus naarmate $\frac{c}{D}$ lager is

b) De rol van de banken in de geldcreatie

Voor eenzelfde beschikbaar bedrag zal de bank meer leningen uitgeven naarmate r kleiner is. Er zal dus meer geld gecreëerd worden en een grotere geldhoeveelheid zijn naarmate r kleiner is.

c) De rol van de ECB in de geldcreatie

ECB kan geldhoeveelheid beïnvloeden op twee manieren:

- 1) Uitgeven van bankbiljetten aan het publiek/de banken

→ direct effect: want chartaal geld stijgt

→ indirect effect: geldcreatie

2) Door het kopen van activa

→ openmarktverrichtingen: bv activa van landen kopen (bv staatsobligaties): dan stijgt de geldhoeveelheid (<-> als een burger het had gekocht)

→ obligaties komen op activa van de ECB, kan ze terug verkopen en zo aan geldvernietiging doen

Het beleid van de ECB in normale tijden:

- Geen openmarktverrichtingen
- Wel heraankoopovereenkomsten

→ Banken bieden op leningen die de ECB verstrekt, in ruil daarvoor ontvangt de ECB activa (zoals overheidspapier). De banken zijn verplicht na een tijd deze activa terug aan te kopen tegen een hogere prijs (bepaald door de herfinancieringsrente)

→ verschil met openmarktverrichtingen is de VERPLICHTING om het terug te kopen

- Via de herfinancieringsrente reguleert de ECB de aantrekkelijkheid voor de banken om kredieten te verlenen, aangezien ze minder geneigd zullen zijn om bij de ECB aan te kloppen (omdat ze hun reserveminimum niet halen) bij hoge intrest

Het beleid van de ECB in periode van lage rentevoeten

Inflatie hoog of overhitte economie → geldcreatie vertragen (rente verhogen)

Inflatie laag of recessie → geldcreatie stimuleren (rente verlagen)

Wanneer de rente 0 is (zero lower bound) kan de ECB de economie niet meer stimuleren adhv de rente → vrijemarktoperaties: massaal staatsobligaties kopen om geldbasis te verhogen: deze politiek heet Quantitative Easing (QE)

Een minimale kasreservecoëfficiënt

ECB kan kasreservecoëfficiënten aanpassen (verhogen= geldcreatie afremmen)

Lender of last resort

ECB kan door QE bij liquiditeitscrisissen van banken helpen (bv crisis 2008)

De stabiliteit van het bankwezen

Activa van banken = kredieten (dit zijn namelijk vorderingen)

Passiva van banken = deposito's

Probleem: passiva hebben korte looptijd, activa lange looptijd → banken doen maw aan looptijdtransformatie

Stel 1 bank kan niet tegemoet komen aan liquiditeitsvraag

→ negatieve externaliteiten: door imperfecte informatie zijn spaarders niet bewust van de risico's die HUN bank heeft genomen, maar ze gaan toch geld afhalen

→ crisis

p 633: leveraging??

5. De vraag naar geld

- De transactievraag naar geld

Elementen die dit beïnvloeden:

- Aantal transacties: hoe meer transacties men wilt maken, hoe meer geld er nodig is
- Prijs: als bij eenzelfde aantal transacties de prijzen stijgen, is er meer geld nodig
→ transactievraag is een functie van het nominale bbp= PQ
- Hoe vaak het loon wordt uitbetaald
- Efficiëntie van het banksysteem
- ...

Adhv de identiteit van Fischer, kunnen we de geldvraag voorstellen als

$$M^v = \frac{1}{V} \cdot P \cdot Q = \kappa \cdot P \cdot Q$$

- De vermogensvraag naar geld

= de vraag naar geld als een component van het vermogen

= speculatieve vraag (volgens Keynes)

Wordt beïnvloed door 2 factoren:

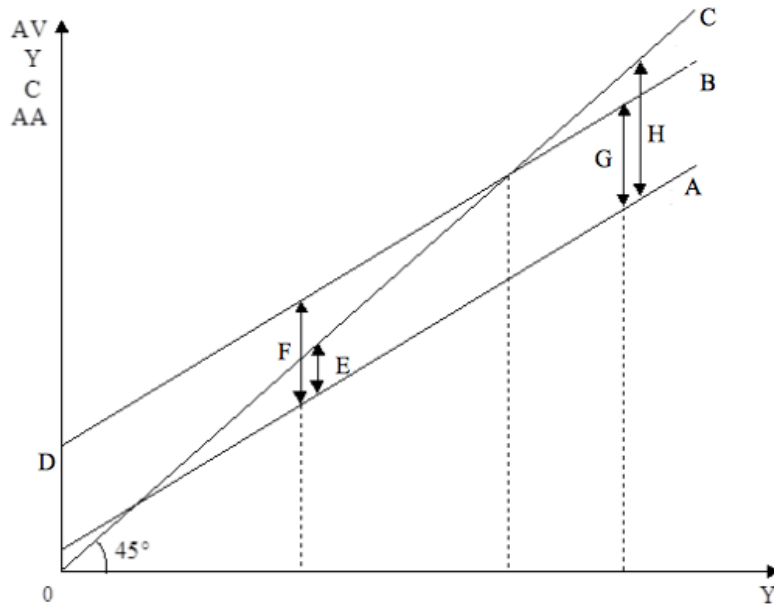
-De vermogensvraag naar geld wordt negatief beïnvloed door de intrestvoet van bv obligaties:

→ stel intrestvoet obligaties stijgt, dan gaat het publiek hun portefeuille aanpassen om meer obligaties te kopen

-Door de verwachte inflatie

→ als men verwacht dat het algemeen prijspeil in de toekomst zal stijgen, is het bewaren van geld minder aantrekkelijk

Belangrijk

Waar $AV > AA$ zijn de injecties, weergegeven door de afstand F, groter dan de lekken, weergegeven door afstand E

Hoofdstuk 25

We bestuderen de interactie tussen monetaire en reële sfeer:

HET EVENWICHT OP DE GOEDERENMARKT HANG, VIA DE INVESTERINGEN, AF VAN DE INTRESTVOET DIE BEPAALD WORDT OP DE GELDMARKT

HET EVENWICHT OP DE GELDMARKT HANGT, VIA DE TRANSACTIEVRAAG NAAR GELD, AF VAN HET NATIONALE INKOMEN DAT IN DE REËLE SFEER BEPAALD WORDT.

Crowding out-effect: effect van toename economische activiteit wordt gedeeltelijk afgeremd door de wisselwerking met de geldmarkt

De afgeleide effecten gaan verder tot er een nieuw evenwicht wordt bereikt in zowel de reële sfeer als de monetair sfeer

Weetje: keynes ging ervan uit dat investeringen intrestonggevoelig waren

1. De IS-curve

“Wat is het evenwichtsniveau van het nationaal inkomen bij alternatieve waarden van de intrestvoet?”

Punten rechts van IS-curve: er worden te veel goederen en diensten geproduceerd

Punten links van de IS-curve: er worden te weinig goederen en diensten geproduceerd

De mate waarin het evenwichtsniveau van het nationaal inkomen afneemt bij hogere intrestvoeten, is de helling van de IS-curve

Verandering van een van de andere factoren buiten de intrest zorgt voor verschuiving van de IS-curve

2. De LM-curve

“Wat is het evenwichtsniveau van de intrestvoet bij alternatieve waarden van de economische activiteit?”

Punten boven de LM-curve: aanbodoverschot van geld

Punten onder de LM-curve: vraagoverschot van geld

De mate waarin de evenwichtintrestvoet moet stijgen bij een toename van nationaal inkomen, is de helling van de LM-curve

Verandering van een van de andere factoren die het geldmarktevenwicht bepaalt, zorgen voor een verschuiving van de LM-curve

3. Het evenwicht in het IS-LM schema

De interactie tussen monetaire en reële sfeer verkleint de multiplicator

→ zowel de daling bij een negatieve schok als de stijging bij positieve schok

Bij vlakke LM-curve is deze erosie het kleinst, want intrest neemt het minst toe

Het effect van expansief budgettair beleid ($G\uparrow$, of $T\downarrow$)

Er zijn twee tegengestelde effecten: overheidsuitgaven nemen toe, maar investeringen nemen af (crowding out door de gestegen intrestvoet)

Dit effect is groter bij een stijle LM-curve

Twee visies

- Volgens Keynes

→ was de geldvraagcurve eerder vlak, zodat er niet zo een grote intreststijging was

→ waren investeringen niet zo intrestgevoelig

→ was het verdringingseffect van de overheidsuitgaven niet zo groot

→ **was budgettaire beleid een effectief instrument om de economische activiteit te sturen**

- Volgens de monetaristen

→ was de geldvraagcurve eerder stijler, zodat toename van transactievraag naar geld grotere intreststijgingen met zich meebracht

- waren investeringen intresgevoelig
- was het verdringingseffect van de overheidsuitgaven aanzienlijk
- **was budgettaire beleid geen effectief instrument om de economische activiteit te sturen**

Accomoderend monetair beleid: monetair beleid geholpen door de centrale bank (door bv expansief budgettair beleid)

Het effect van expansief monetair beleid

Hoofdstuk 26

We tonen in dit hoofdstuk aan hoe het AA zich aanpast aan de AV

- We bestuderen dus de productie, en meer specifiek een belangrijke productiefactor arbeid en hoe de arbeidsmarkt afhangt van de conjunctuur

Algemeen: hoge conjunctuur → lage werkloosheid
Lage conjunctuur → hoge werkloosheid

1. Specifieke kenmerken van de arbeidsmarkt

Arbeidsmarkt beantwoordt niet aan perfect competitieve model door:

a) De rol van de vakbonden en werkgeversorganisaties (sociale partners)

Loon komt niet tot stand door onzichtbare hand, maar door onderhandelingen tussen sociale partners (werkgevers- en werknemersorganisaties)

- elke twee jaar onderhandelingen voor een centraal akkoord: norm over met hoeveel de lonen mogen maximaal stijgen in de volgende twee jaar (CPI, loonkostontwikkeling,...)

Daarna op sectorniveau loonafspraken → collectieve arbeidsovereenkomsten

b) Imperfecte informatie

- Werkgevers weten niet perfect wat het competitief loon is
- efficiëntielonen: hoger loon geven zodat productiviteit omhoog gaat
- Zoekkosten: werklozen spenderen tijd en geld om een openstaande vacature te vinden (randstad,...) , werkgevers om werkracht te vinden (advertenties,...)
- verstoort evenicht → meer werkloosheid
- frictionele werkloosheid: werkloosheid doordat na een ontslag niet meteen de plaats wordt ingenomen

c) Loonrigiditeit

Nominale (neerwaartse) loonrigiditeit= lonen passen zich niet snel (neerwaarts) aan bij conjunctuurschommelingen

→ wel het arbeidsvolume, niet-loonkosten

2. Evenwicht op de arbeidsmarkt met vakbonden en prijszetters

Op lange termijn is het niet realistisch dat AA altijd AV volgt

Nu introduceren we een realistischer beeld van hoe AA reageert op veranderingen in AV

De onderhandelingscurve

$$w = P^e \cdot f(u^-, z^+) \quad (1)$$

Het loon is dus een functie van

- P^e : werknemers zijn geïnteresseerd in reël loon: als prijzen stijgen, hoger loon
op middellange termijn: $P^e = P$
- u : hoe hoger de werkloosheid, hoe minder onderhandelingsmacht de vakbonden hebben, dus hoe lager het loon
- z : andere factoren die het loonvormingsproces beïnvloeden (bv werkloosheidsuitkeringen)

Dus

$$\frac{w}{P} = f(u^-, z^+)$$

→ WS-curve

De prijszettingcurve

We zetten eerst de micro economische concepten om naar macro economische

We weten immer dat de hoeveelheid output een functie is van de ingezette arbeid

Dus

$$Q = F(L) = AL = L$$

Wanneer we veronderstellen dat de laatste factor 1 is

De marginale kost is dus gelijk aan w

Nu kunnen we de prijszettingsrelatie noteren als

$$P = (1 + \theta) \cdot w \quad (2)$$

of, herschreven

$$\frac{w}{P} = \frac{1}{1 + \theta}$$

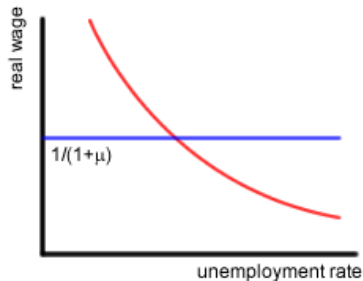
Als de mark up zou dalen (bijvoorbeeld door stijgende concurrentie), zal het reële loon

Stijgen: immers de bedrijven zullen hun prijzen niet meer ver boven hun marginale kost kunnen zetten

→ minder concurrentie op outputmarkten leidt tot lagere reële lonen

De PS-curve is horizontaal, aangezien de marginale kosten niet afhangen van de productie, en dus ook niet van de werkloosheid

Macro economisch evenwicht op de arbeidsmarkt

Evenwicht moet hier begrepen worden als een reël loon dat voldoet aan twee relaties

Stel *lager* werkloosheidsniveau dan het evenwicht

→ de vakbonden hebben meer onderhandelingsmacht, en via de rode curve zullen we een hoger reël loon verkrijgen

→ nu echter, is $\frac{w_1}{P_0} > \frac{1}{1+\theta_0}$

→ nu zullen bedrijven de prijzen verhogen tot $P_1 = (1 + \theta_0)w_1$

→ deze prijsstijging drijft de arbeidsmarkt terug naar het oorspronkelijke evenwicht: met ongewijzigde werkloosheid en reël loon

Gegeven de positie van de WS- en de PS-curve keren we dus altijd terug naar het evenichtspunt E

→ werkloosheid die hieraan beantwoordt = natuurlijke werkloosheid

Alleen als de WS- of PS-curve verschuiven, kan die niveau veranderen, en ook eventueel het reële loon

3. De aggregatieve aanbodfunctie

Drukt de relatie uit tussen het prijsniveau P en het outputniveau Q

Het natuurlijk outputniveau

Door wat te herschrijven vinden we

$$u_n \equiv 1 - \frac{Q_n}{N}$$

Belangrijk hier is dat we hebben aangenomen dat de verwachte prijzen gelijk zijn als het prijspeil

→ $Q = Q_n \leftrightarrow P = P_n$

Afleiding van de AA-curve

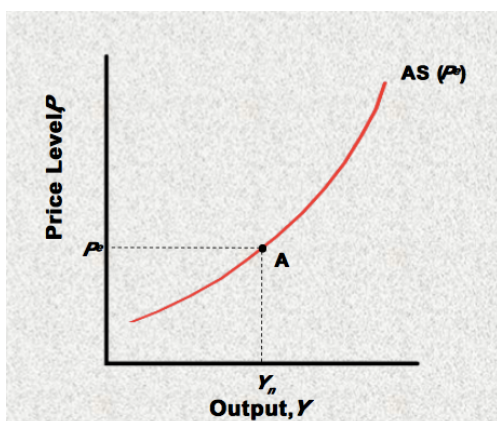
We introduceren nu de mogelijkheid dat op korte termijn, het feitelijke prijsniveau niet gelijk is aan de verwachtingen

Combineren we (1) en (2), vinden we

$$P = (1 + \theta) \cdot P^e \cdot f(u, z)$$

of dus

$$P = (1 + \theta) \cdot P^e \cdot f\left(1 - \frac{Q}{N}, z\right)$$

Stijgende curve want: toename output → meer tewerkstelling → afname werkloosheid → stijging reële lonen → prijsstijging door bedrijven

Verschuivingen van de AA-curve

Verwachte prijsstijgingen is een belangrijke shift-factor

→ we weten namelijk dat de grafiek door punt (Q_n, P_n) gaat

Stel mark up ↓, dus PS ↑

→ Q_n ↑

→ AA →

Stel flexibilisering vakond, dus WS ↓

→ AA →

Rationele verwachtingen versus nieuw-keynesianen